

ภาค ก.

“ภาคประชาสังคมมีความเชื่อว่า การเคารพสิทธิทางเพศ นั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะช่วยทำให้การคิด การมองเรื่องเพศ เพศภาวะ และเพศวิถีสามารถมองทะลุกรอบคิดเรื่องเพศที่ยึดติดอยู่กับ เพศหญิงและเพศชายออกไปได้ เพื่อให้ทุกคนได้รับการคุ้มครองและได้รับการเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกัน”

เกริ่นนำ

รายงานการวิเคราะห์นโยบายการตอบสนองต่อ ปัญหาเอดส์ของประเทศไทย ในมุมมองของภาคประชาสังคม ปี พ.ศ. 2552 ดำเนินการโดยคณะกรรมการองค์กร พัฒนาเอกชนด้านเอดส์

ประเทศไทยมีการดำเนินงานด้านเอดส์มากกว่า 20 ปีแล้ว มีภาคประชาสังคมมากมายที่เข้ามาร่วมดำเนินงานตอบสนองต่อปัญหาเอดส์ในประเทศ ประกอบด้วย องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรชุมชน และปัจเจกบุคคล ที่ทำงานร่วมกันเป็นเครือข่าย คณะทำงานต่าง ๆ รวม 15 – 18 เครือข่าย ภายใต้การประสานงานของคณะกรรมการองค์กรพัฒนาเอกชนด้านเอดส์ (กพอ.) โดยได้มองเห็นความสำคัญของการยกระดับการทำงานของสมาชิกในสู่การผลักดันด้านนโยบาย เพื่อการตอบสนองต่อปัญหาเอชไอวี/เอดส์ ของประเทศให้ดีขึ้น

การทำงานด้านเอชไอวีกว่า 20 ปีที่ผ่านมา เป็นการทำงานอยู่บนฐานความรู้ด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์ โดยใช้ข้อมูล ความรู้ด้านระบาดวิทยาเป็นองค์ความรู้ในการพัฒนาและกำกับนโยบาย มาตรการการตอบสนองต่อปัญหาเอดส์ ซึ่งภาคประชาสังคมมองว่า การตอบสนองต่อปัญหาเอดส์ของประเทศ จำเป็นต้องใช้องค์ความรู้ด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะการใช้องค์ความรู้ด้านสังคมวัฒนธรรม และมุมมองด้านสิทธิ

เพิ่มเติม เพื่อให้การตอบสนองต่อปัญหาเอดส์ของประเทศมีการผสมผสานกันระหว่างองค์ความรู้ด้านระบาดวิทยาการแพทย์ ด้านสังคม วัฒนธรรม และด้านสิทธิมนุษยชน

สาเหตุหลักของการรับ ถ่ายทอดเชื้อเอชไอวีในสังคมไทย คือ เรื่องเพศสัมพันธ์ ในขณะที่การตอบสนองต่อปัญหาเอดส์ในไทย กลับดำเนินการโดยแบ่งแยกตามกลุ่มประชากร ซึ่งไม่ใช่เป็นทิศทางที่มีจะสร้างสังคมที่มีสุขภาวะทางเพศที่ดี เป็นสุข และปลอดภัยได้ในระยะยาว

การคำนวณ การเฝ้าระวังการติดเชื้อเอชไอวีที่ใช้องค์ความรู้ และเครื่องมือทางระบาดวิทยาเป็นฐาน ทำให้เห็นการรับ ถ่ายทอดเชื้อเอชไอวีที่สามารถจำแนกได้ตามกลุ่มประชากร แต่การแก้ไขปัญหาจำเป็นต้องดูเรื่องมิติความสัมพันธ์ทางเพศทั้งในส่วนเพศสรีระ เพศภาวะ และเพศวิถี โดยการทำความเข้าใจเรื่องนี้อย่างสอดคล้องสัมพันธ์กับการกำหนดคุณค่า ความหมายทางสังคม วัฒนธรรม จึงจะเป็นการแก้ไขปัญหาเอดส์และการส่งเสริมให้คนมีสุขภาวะทางเพศที่ดี นำรีนรมย์ และปลอดภัยในระยะยาว

ภาคประชาสังคมมีความเชื่อว่า การเคารพสิทธิทางเพศนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะช่วยทำให้การคิด การมองเรื่องเพศ เพศภาวะ และเพศวิถี สามารถมองทะลุกรอบคิดเรื่องเพศที่ยึดติดอยู่กับเพศหญิง และเพศชายออกไปได้ เพื่อให้ทุกคนได้รับการคุ้มครองและได้รับการเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกัน ซึ่งจะส่งผลให้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น อันเนื่องมาจากความไม่เท่าเทียมทางเพศนั้นลดลง รวมทั้งการแก้ไขปัญหาก็สามารถเป็นไปอย่างตรงจุดและประสบความสำเร็จมากขึ้น

สิทธิทางเพศ คือ การเคารพในสิทธิบนเนื้อตัวร่างกาย ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การเคารพสิทธิทางเพศต้องมองครอบคลุมเรื่องเพศทั้ง 3 มิติ ทั้งในมิติเพศสรีระ ที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด จำแนกแยกแยะบนฐานความรู้ทางวิทยาศาสตร์การแพทย์ มิติเพศภาวะ/ภาวะ ที่กำหนดบทบาทหน้าที่ทางสังคมวัฒนธรรม ผ่านการอบรมเลี้ยงดู ชัดเจนทางสังคมในสถาบันพื้นฐาน เช่น สถาบันครอบครัว ไปจนถึงสถาบันหลักในสังคม เช่น ชาติ ศาสนา การศึกษา และมิติเพศวิถี ที่เป็นการดำเนินชีวิตทางเพศ ตั้งแต่เรื่องเนื้อตัว ร่างกาย เรื่อยไปจนถึงความคิด ความเชื่อ และการกำหนดคุณค่าการดำเนินชีวิตที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับเพศสรีระและเพศภาวะ ภาคประชาสังคมได้กำหนดวาระการรณรงค์ทางสังคมในปี พ.ศ. 2552 – 2553 คือ “สิทธิทางเพศ สิทธิด้านเอดส์ คือ สิทธิมนุษยชน” บนฐาน “เคารพ เข้าใจ ปลอดภัย เป็นสุข” โดยมีการใช้ความหมายดังนี้

สิทธิทางเพศ คนเกือบทุกคนมีอวัยวะเพศติดตัวมาแต่เกิด แต่ความเป็นเพศ ความรู้สึก นึกคิด รสนิยมทางเพศของแต่ละคน อาจไม่ตรงกับอวัยวะเพศได้ เนื่องจากเพศสภาพ (Gender) ความเป็นหญิง ความเป็นชาย และเพศวิถี (Sexuality) เป็นสิ่งที่สร้างขึ้น โดยวัฒนธรรม ความเชื่อ และถูกควบคุมโดยสถาบันทางสังคมที่สามารถพัฒนาเปลี่ยนแปลงได้ ในสังคมนี้ จึงเป็นสังคมที่มีความสัมพันธ์และรสนิยมทางเพศซึ่งมีความแตกต่างหลากหลาย

สิทธิทางเพศ จึงเป็นสิทธิพื้นฐานของมนุษย์ เป็นเสรีภาพในการตัดสินใจเกี่ยวกับเพศ เกี่ยวกับความพึงพอใจทางเพศและ บทบาท

หน้าที่ทางเพศของตนเอง ที่สมควรได้รับการปฏิบัติอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม

คนทุกคนต้องมีสิทธิได้รับการศึกษาเรียนรู้เรื่องเพศ สิทธิที่จะได้รับบริการสุขภาพทางเพศ บริการด้านอนามัยเจริญพันธุ์ และได้รับการปกป้องคุ้มครองให้มีความสัมพันธ์ทางเพศที่ปราศจากความรุนแรง มีความสุข และปลอดภัย

นั่นคือทุกคน ทุกเพศสภาพ บนเพศวิถีที่แตกต่าง ต้องได้รับสิทธิที่กล่าวมาข้างต้นอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง

สิทธิด้านเอดส์ การมีเชื้อเอชไอวีอยู่ในร่างกาย เป็นโรคเรื้อรังประเภทหนึ่ง ที่มนุษย์ทุกเพศมีโอกาสได้รับเชื้อไวรัสนี้จากการมีเพศสัมพันธ์หรือการใช้เข็มฉีดยาเสพติด ร่วมกับผู้ที่มียูเอชไอวี ผู้ติดเชื้อเอชไอวีเป็นมนุษย์ที่ต้องได้รับการคุ้มครองสิทธิเช่นผู้ป่วยอื่น ๆ การกีดกัน การตีตรา การเลือกปฏิบัติ อันเนื่องมาจากเพศ เพศสภาพ เพศวิถี ของผู้ติดเชื้อเอชไอวี ถือเป็นภาระละเมิดสิทธิมนุษยชน

การป้องกันภาระของเชื้อเอชไอวีที่ดี คือ การคุ้มครองสิทธิทางเพศ สิทธิด้านเอดส์

สิทธิมนุษยชน คือ สิทธิที่ติดตัวมาแต่กำเนิด เป็นสิทธิในการดำรงชีวิตอย่างสมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ด้วยความเสมอภาคเท่าเทียม

เพศหญิงถูกกฎหมาย กติกาของสังคม กำหนดกำกับด้วยเพศสภาพ ว่าเป็นเพศที่ไม่ควรพูดถึงเรื่องเพศ ไม่ควรแสดงออกว่าสนใจต้องการ

เรียนรู้ในเรื่องเพศ ต้องรักษานวลสงวนตัว ทำให้เพศหญิงได้รับเชื้อเอชไอวีจากการมีเพศสัมพันธ์กับคนรัก คนที่ไว้ใจ คนที่เป็นคู่ชีวิต

เพศชายถูกกฏ กติกา ของสังคม กักขังให้เป็นเพศที่ต้องเป็นผู้นำ ผู้รับภาระ เป็นผู้ที่ต้องรู้ในเรื่องเพศ ทั้งที่หลายครั้งเป็นความรู้ ความเชื่อ ที่ผิด ๆ เกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ การไม่ได้รับการเรียนรู้ว่าทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันในการสร้างสัมพันธ์ทางเพศ ทำให้ละเลยการคุ้มครองสิทธิผู้หญิง หรือคู่รักทุกเพศของตน

คนที่เป็นผู้ใหญ่ มีความคิด ความเชื่อว่าเรื่องเพศของวัยรุ่นเป็นเรื่องที่ไม่ควรเรียนรู้ก่อนวัยอันควร ส่งผลให้ไม่มีการสื่อสารเรื่องเพศในครอบครัว หรือในชุมชน ไม่มีพื้นที่ปลอดภัยให้เยาวชนได้ทำความเข้าใจ เนื้อตัวร่างกาย อารมณ์ความรู้สึก ตัวตนและอัตลักษณ์ทางเพศที่พึงประสงค์ของตน การบังคับให้ต้องแสดงบทบาททางเพศตามลักษณะเพศธรรมชาติ การไม่เปิดโอกาสให้ค้นหาความต้องการ ความพึงพอใจทางเพศของแต่ละคน

คนที่มีอัตลักษณ์ จินตนาการ การแสดงออก อารมณ์ความรู้สึก การดำเนินวิถีชีวิตทางเพศ (Sexuality) ที่หลากหลาย สั้นไหล คนที่เลือกจะมีสัมพันธ์ภาพทางเพศกับคนเพศเดียวกัน (Homosexual) ทั้งนี้ สังคมไม่เปิดพื้นที่ให้คนเหล่านี้ได้มีที่ยืนอย่างสมศักดิ์ศรี โดยไม่ถูกประณามและแบ่งแยกกีดกัน

ระบบบริการสุขภาพอนามัยเจริญพันธุ์ ที่หญิงไม่มีอำนาจจัดการ เรื่องการตั้งท้อง ความถี่ห่างของการตั้งท้อง การมีลูก หรือการทำแท้ง เมื่อไม่พร้อมของการท้องครั้งนั้น

การอธิบายเรื่องครอบครัวแบบประเพณี ครอบครัวที่ดีที่สมบูรณ์ต้องมีพ่อ แม่ ลูก ซึ่งส่งผลให้ชีวิตครอบครัวต้องมีลูกทั้งหญิงและชาย ทำให้ชีวิตครอบครัวถูกกตีกาของสังคมบีบบังคับเรื่องการมีลูก แต่เมื่อเป็นผู้ติดเชื้อเอชไอวีที่มีชีวิตคู่ กตีกาทางสังคมกลับเปลี่ยนและคิดอีกอย่าง จึงถูกกำกับเรื่องการไม่ให้มีลูก เพราะจะทำให้แพร่เชื้อได้ หรือต้องบอกผลเลือดต่อคู่

กรณีดังกล่าวข้างต้น สะท้อนให้เห็นความหลากหลายในเรื่องเพศ ปัญหาที่เกิดจากการกำกับและกรอบวิธีคิดเรื่องเพศแบบชายหญิง การมีเพศสัมพันธ์แบบต่างเพศ (Heterosexual) เท่านั้น การไม่ให้ออกกาสมนุษย์แต่ละคนได้ตัดสินใจในตัวตนทางเพศที่นอกเหนือจากเพศหญิง ชาย ส่งผลต่ออำนาจทางเพศที่ไม่เสมอภาค ไม่เคารพสิทธิ ทำให้มีคนได้รับการตีตราทางเพศ การละเมิดสิทธิทางเพศ และการได้รับเชื้อเอชไอวีเมื่อไรซึ่งอำนาจต่อรอง อำนาจในการเลือกและตัดสินใจเรื่องเพศของตนเอง

การส่งเสริมให้มีการสื่อสารเรื่องสิทธิทางเพศเป็นการเสริมสร้างศักยภาพในการเข้าใจตัวเอง เข้าใจสาเหตุของการครอบงำเรื่องเพศสภาพโดยสังคม ความเชื่อ วัฒนธรรมประเพณี และการเชื่อมโยงวิถีชีวิตทางเพศที่เลือกได้ของแต่ละคน ที่สำคัญนี่เป็นการท้าทายสังคมให้เปิดกว้างในการพูดคุยสื่อสารเรื่องเพศเพื่อตระหนักในเรื่อง สิทธิทางเพศของทุกคน การเปิดให้มีความปลอดภัยในการมีชีวิตทางเพศที่หลากหลาย แต่สามารถเข้าถึงเครื่องมือในการป้องกันทางเพศได้อย่างเสมอภาค การทำให้เรื่องการเมืองอยู่ของความหลากหลายทางเพศ

เป็นเรื่องปกติ จึงเป็นทางรอดของสังคมที่จะอยู่ร่วมกันอย่าง...

ICASW

ความเป็นมนุษย์ของทุกเพศ
ทุกวัยทุกชนชั้น

เข้าใจ

ความแตกต่างหลากหลายทางเพศ
เพศสภาพและวิถีทางเพศ

ปลอดภัย

เปิดพื้นที่ปลอดภัยในการเรียนรู้เรื่องเพศ
สื่อสาร และเสริมสร้างเพศสัมพันธ์ที่
เสมอภาค เท่าเทียม

เป็นสุข

มั่นใจในเพศที่ตนเลือกในวิถีชีวิตทางเพศ
ที่ปลอดภัยมีความสุขกับตัวตนทางเพศ

